

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica šte. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . „ 2.—
četrletna . . . „ 1.—
Posamezna št. „ 0.10

Št. 4.

V Ljubljani, dne 23. decembra 1910.

Leto VI.

Dr. F. Dolšak:

Zdravstveni pogovori.

Ko sem bil še blagajniški zdravnik, me je večkrat kdo izmed bonikov prosil, naj bi mu gotovo dobra zdravila zapisal; marsikdo se je celo ponudil, jih sam plačati, kakor da bi bilo pri blagajnah dovoljeno le zelo cenena zdravila pisati. Še sedaj prihajajo radi bolniki nekateri bolniških blagajn z namenom, da bi dobili boljša, čeprav dražja zdravila od privatnega zdravnika. Pred vsem pa bi pripomnil, da imajo pri blagajnah, kjer sem jaz sodeloval, zdravniki glede na zdravila popolnoma proste roke; v koliko pa pri drugih blagajnah fiskalni duh prevladuje in če se zdravnikom res ozkosrčno gleda na prste, da določene vsote pri zdravilih ne prekoračijo, to razsojevati se ne čutim poklicanega. Pač pa smatram, z ozirom na svoje dosedanje izkušnje za potrebno, da podam ljudstvu nekoliko pouka o zdravilih, zdravljenju sploh; krivi pojmi, ki so pri nas še vsepovsod razširjeni, otežkujejo zdravniku njegovo delo, grene bolniku že tako hudo bolezen ter mu jemljejo zaupanje in tolažbo. Težko si je predstavljati kaj mučnejšega, nego bolnega trpina-delavca, ki živi v misli, da mu družba, za katero je žrtvoval najboljše moči svojega življenja, v boleznih niti potrebnih zdravil ne privošči. Celó v zadnjih življenjskih trenutkih se v njem še lahko vzbudita srd in gnev zoper mogotce tega sveta in njih gospodstvo.

Težko je naštetí vse bolezni, ki mučijo človeški rod; nebrojna pa je množina pripomočkov, katere je rabil človek od prvega postanka na zemlji do današnjih dni. Koliko vrst zdravil so že divji narodi, pozneje pa več ali manj izobraženi zdravniki vseh časov poizkušali zoper to ali ono bolezen! Kar je iznašel eden, je ovrigel drugi, dokler ni prišel tretji in zopet drugače trdil, in tako se je zgodilo, da je šla cela vrsta takozvanih »zdravil« za peč in jih poznamo le

še iz starih knjig. Dandanašnji se izdeljuje po kemičnih tovarnah vse polno novih, deloma prav dragih zdravil in se dela zanje silna reklama. Prepričan sem, da bo mnogo izmed njih kmalu zopet pozabljenih. Isto snov pripravljajo dostikrat v raznih oblikah, jo na pretege hvalijo, po inseratih skoraj vseh časnikov, posreči se jim vjeti kakkega zdravnika, ki spiše o njej znanstveno razpravo, dokler ne pride drugi in sleparije ne razkrinka. Slavni medicinski časopisi poročajo skoraj v vsaki številki o takih razkritjih in so učenjaki že večkrat bili prisiljeni protestirati zoper nereelnosti moderne zdravilske industrije.

Od zdravila v pravem pomenu besede moramo zahtevati dve lastnosti:

1. Neškodljivost v vsakem slučaju;
2. blagodejni vpliv na razvoj bolezni, bodisi da podpira naravo telesa v boju zoper bolezen, ali da uniči prvotni vzrok bolezni.

In takih sredstev, ki bi zanesljivo vstrelala tem pogojem je do sedaj še prav malo, razun če vzamemo, da se ista bistvena zdravilna snov v raznih oblikah in kemično nekoliko izpremenjena, prodaja pod raznimi imeni. Takih pravil zdravil torej je v primeri s številom, kolikor se jih prodaja, še zelo malo. Sem bi lahko prištevali sredstva za izboljšanje srca (strophantus, digitalis), ki, kakor stara izkušnja kaže, vedno zanesljivo vplivajo, ako ima srce le še kočkaj naravne sile v sebi. V zvezi še z nekaterimi drugimi, obisti vspodbujajočimi sredstvi, se včasih posreči odstraniti težko vodenico. Prej je šlo od bolnika morda le en četrt litra vode v 24. urah, po zdravilih za nekaj dni vidimo, da se množina vode dvigne na dva do tri litre, včasih še več. Dobrodejni vpliv je neoporečen, torej smemo taka sredstva prištevati k zdravilom. Pri akutnem sklepnem revmatizmu otečejo sklepi; bolnik dobi mrzlico in ječi v hudih bolečinah, salicilni praški odstranijo bolečine, vročina pade, otoki izginejo. Nikdo ne more dvomiti, da je vpliv bil uprav specifi-

čen; tako velja kinin kot specifično sredstvo zoper malarijo (mrzlica, ki se v gotovih rokih ponavlja).

Takih zdravil bi lahko še precej našli, omenimo le, da priznано dobra zdravila primeroma niso draga; prvi predsodek, ki je med ljudstvom razširjen, češ da raste vrednost zdravil po njihovi denarni ceni, naj bi bil po tej razjasnitvi za vedno ovržen.

Mnogo drugih zdravil je prišlo v lekarno, ki se niso mogla nad leto dni obdržati na površji in jih nikdo več ne rabi. Da dobi delavec v slučaju **te ali one bolezni, če je zanesljivo zdravilo zoper njo znano**, v resnici potreben lek, to z mirno vestjo lahko potrdim. Ne morem si misliti zdravnika, ki bi tega ne storil. Seveda je včasih težko, značaj bolezni s prvega začetka prav spoznati in je zmeta včasih neizogibna, mnogo bolezni pa neozdravljivih. »Če pa imate zdravniki res tako malo v resnici dobrih zdravil, potem je pa vaša znanost slabo podkovana«, utegne porogljivo ugovarjati ta ali oni izmed čitateljev. Le počasi, prijatelji! Ponosna je zdravniška veda na svoja priznana zdravila, če jih je prav malo, toda še ponosnejša je na svoje spoznanje o bistvu bolezni. Ker je vzrok mnogim boleznim znan, zato se jih lahko ubranimo; zlasti kužnih bolezni je vedno manj. A tudi če se je težka bolezen naselila v človeškem telesu, ne izgubi zdravnik samozavesti, ker ima poleg sebe mogočno zdravnico naravo. Pri večini bolezni je od nje več pričakovati, nego od zdravil. Zdravnik spoznava njene skrivnosti, nje moč in slabost, nje težnje in stremljenja in jo izkuša podpirati v težavnem boju zoper sovražnika. Zato pa naj tudi bolnik ne pričakuje le od zdravil rešitve, marveč naj ima zaupanje tudi v svojo telesno silo, s katero je Bog oblagodaryl več ali manj vsako živo bitje. Največji revež je oni bolnik in z njim vred tudi njegov zdravnik, ki neprenehoma zahteva novih zdravil. Latinski pregovor pravi, da narava ne dela skokov; večinoma se bolezen

Vedno više!

Napredujemo povesod, politično in gospodarsko. Oči se odpirajo, resnica in pravica sama si lasti srca, ker je pri nas delo, nesebično delo, Mi delamo, zato gremo vedno više. Pravijo, da nimamo kulture. Res je; liberalizem je nam ni ustvaril, a če se bo kdaj govorilo o slovenski kulturi, bo to krščansko socialna kultura.

In kar je cvet drevesu, to je kuturi leposlovje. Bolno drevo bo rodilo slabotno, brezplodno cvetje, zdravo, sočno deblo pa cvetove, polne vonja in upanja za sadove. Človek, ki ljudstva ne ljubi in ne ume, ne zna in ne more pisati zanj. Zato se ne smemo čuditi, da so prihajale na naš književni trg knjige, ki so ljudstvu ostale tuje, ker so sad kavarniške blaziranosti.

In pri nas? Z drugim napredkom tudi napredek v leposlovju. Krščanski socializem je visoko dvignil naše katoliško leposlovje. Naši pisatelji se zavedajo važne naloge in dolžnosti, ki jo imajo do ljudstva, vedo njegove težnje, oni ga spoštujejo in ga vpoštevajo. Kdo ne pozna prekrasnega romana Fr. S. Finžgarja: »Iz modernega sveta?« Ta roman ne bi smel ostati neznan zadnjemu našemu delavcu, saj vidi v njem zmagalno moč svoje misli. In kdo ne pozna prekrasnih povesti Detelovih, ki so vzete

prav iz srede našega ljudstva, ali pa nam kažejo v pravi luči takozvane srednje in višje stanove.

Ko govorimo o tem velikanskem napredku našega leposlovja, imamo v mislih pred vsem naš ponos in diko: »Dom in Svet«. »Dom in Svet« je oni list, ki je izrastel iz žive potrebe našega naroda in ostal tudi vseskozi živa potreba. Z razvojem in napredkom naše misli, naše politike in gospodarstva se je razvijal in napredoval tudi on, in zato ni čuda, ko stojimo danes na višku vsega, da je tudi »Dom in Svet« prvak slovenskega leposlovja.

Imeli smo priliko videti prvo številko prihodnjega letnika. Kaka izprememba, kak napredek! Obetalo se nam je veliko, a kaj takega nismo pričakovali. Tu srečamo takoj naše pisatelje — prvake; govore naj le imena: Finžgar, Detela, Meško. Posebej moramo omeniti Detelovo povest »Soščolci«. Že v prvi številki seže pisatelj tako globoko, da nas popolnoma priveže. S kako jasno lučjo posveti v mestno družbo! Gotovo bo ta povest kras celega letnika. — Pesniški del je bogat, tu se nam oglašajo zopet nove moči. In ne nadkriljive so krasno razporejene ilustracije kot še nikdar popred. Predvsem pa je popolnoma preurejen zadnji del tiska. Tu dobimo jasen vpogled na ves naš napredek, bodisi na književnem polju,

glasbi ali drugih strokah umetnosti. Še kar je posebno važno, seznanimo se z vsem svetovnim gibanjem in napredkom v kateremkoli oziru.

Samo malo in kratko smo omenili bogato vsebino prve številke novega letnika. To je napredek, ki je mogoč le pri listu, ki ga urejujejo naši najboljši možje. »Dom in Svet« je prvi, ki je pokazal, da mu je mar ljudsko in socialno leposlovje, in uspehi niso izostali.

Carska zločinstva.

(Dalje.)

Kar potegne za vrstico — znamenje, naj ustavijo nosači; pomigne Tigelinu k sebi, ki se ne umakne od nje. »Ako bogovi podele človeku dobro voljo,« govori cesarica, »potem radi vidimo tudi druge srečne. Danes sem prvič opazila razloček med ribarskimi kočami in mojo palačo. Ribiči morajo biti pač nesrečni, storila bi rada nekoliko zanje. Pred slovesom hočem zapustiti na tem obalu dobrote. Pojdi vprvo hišico, Tigelin in prašaj, česa bi radi, da bi bili srečni in izpolnila jim bom željo.«

Zamorec režaje se prikima in hiti v hišo, katero mu je Agripina pokazala. Čez nekaj časa se Tigelin povrne.

tudi v ugodnih slučajih počasi obrača na boljše; s tem je treba že v naprej računati in se preskrbeti s potrebno potrpežljivostjo. Hude bolečine more zdravnik olajšati z močnimi opojnimi sredstvi, ki pa imajo to slabo lastnost, da se jih kmalu telo navadi in naposled ne vplivajo, razun če se njih množina stopnjuje.

Prva naloga modernega zdravstva je pripraviti ugodnih pogojev, pod katerimi bode boj narave zoper bolezen z veliko verjetnostjo zmagonosen. Z drugimi besedami povedano, se pravi to, ustvariti v človeški družbi, zlasti med nižjimi sloji ugodne zdravstvene razmere. Najboljši in najdražji recept bode dostikrat brezuspešen, če nima bolnik potrebne potrežbe, primerne postelje, dobrega stanovanja in predpisane hrane. Te vnanje okolnosti mogočno vplivajo na razvoj bolezni in na bolnikovo duševno stanje. Gmotna skrb gloda že v srcu zdravega človeka, koliko bolj pri bolniku, vsled bolezni prikrajšanem pri zaslužku, kojemu zre le še večja beda v obraz. Torej povišanje splošnega blagostanja, urejeno razmerje med delom in počitkom, zadostna hranitev delavskega organizma, opustitev škodljivih uživanj, zlasti alkoholnih pijač, zdrava delavska stanovanja, v katerih bo delavec z veseljem prebival po dovršenem delu v krogu svoje rodbine, taki in slični faktorji so poklicani pomnožiti dobre sile v človeški družbi prav tako kakor tudi v posameznem človeku. Izkušnja nas uči, kako trdna narava velikokrat najhujše bolezni premaga, dočim jim oslabele bitje hitro podleže. Delavsko zdravstvo je bistveni del vsega socialnega vprašanja, bistveni pogoj pa tudi za zdravljenje obolelih delavcev. Sedaj bode menda mogoče razumeti, kje da je iskati težišča našega vprašanja; da imajo zdravila pravzaprav le podrejeno vrednost nasproti ostalim zdravstvenim faktorjem. Ne pride nam na um njih pomen podcenjevati, toda za splošno ljudsko izobrazbo je potrebno, da se tudi ne precenjujejo. Le v zvezi z drugimi okolnostmi, ki smo jih prej našteali, morejo biti kos svoji nalogi.

V gotovem oziru ni to tudi brez ekonomičnega pomena; mnogo ljudi poznam, ki potrošijo radi kake malenkostne napake, velik del svojih itak skromnih dohodkov za razrazličnejša zdravila. Letajo od zdravnika do zdravnika, in skoraj vsak je hitro z receptom pri roki, če to ne zadostuje, kupujejo vse, kar jim prijatelji in znanci svetujejo in kar ponujajo časopisi v svojih inseratih. Pri vsem tem jim pa manjka denarja za pošteno hrano in druge potrebščine. Vsled revščine se prej morda malenkostna napaka razvije v neozdravljivo hiranje. Življenjska sila posameznika je v veliki meri odvisna tudi od življenjske sile njegovih roditeljev. Bolehni starši imajo pogosto bolehnne, slabokrvne otroke in potrošijo mnogo denarja za zdravila. Zakoni naj bi se sklepali le med zdravimi osebami, matere naj same doje svoje otroke in bo veliko manj bolezni. Seveda, žalostne družabne razmere še marsi-

kje tega ne dopuščajo, toda delovati je na to, da se bo to uresničilo.

Odkar kirurgija tako vrlo napreduje, je mogoče marsikatero zlo odpraviti z orodjem potom operacij, kjer so se prejšnje čase zdravniki zaman trudili z raznimi kapljicami, praški in kroglicami. Tako ozdravijo sedaj zelo nevarne bolezni na operacijski mizi brez kakih zdravil. Duševne bolezni zdravijo sedaj bolj s primernim in lepim ravnanjem z bolniki, kakor pa z mamečimi strupi, ki uspravajo blaznika za nekaj ur. Prav tako se pri živčnih boleznih vedno bolj vpoštevata pomen zraka, podnebja, proste narave, gibanja na prostem, lahkega telesnega dela, iger, športa itd., kot zdravilnih pomočkov mesto lekarniških izdelkov. Glede akutnih infekcijskih (kužnih) bolezni je odprta v zadnjem času popolnoma nova pot za zdravljenje. Tudi tukaj so se dosedanja zdravila morala umakniti novim sredstvom v podobi raznih serumov, ki se vbrizgavajo pod kožo bolnega človeka. Najlepši zgled za to je zdravilni serum profesorja Behringa zoper difterijo, ki, pravočasno rabljen, skoraj absolutno gotovo pomaga. Načelo, na katerem sloni ta način zdravljenja, obstoji v tem, da se iz krvi živali, ki je na isti način obolela, s posebnimi pripravami izobči protistrup, ki se je v živalski krvi izcimil zoper strup bolezenskih kali. To tekočino vbrizgajo bolnemu človeku. Dasi je ta metoda sedaj le še samo za nekatere bolezni uporabna, vendar ni dvoma, da se bodo nevarne kužne bolezni le po tej poti dale uspešno zdraviti. Razun zoper davico imajo serum tudi zoper grižo, krčevito odrenelost ranjencev itd. Popolnoma drugo pot pa je ubral profesor Ehrlich, ki je prišel na sledečo misel. Kužne bolezni povzročajo zelo drobna živa bitja, bakterije ali bacili po imenu, ki zaidejo v telo in se ondi silno hitro plodijo; če se posreči vcepiti v kritakega bolnika kako sredstvo, ki bacile pomori, ne da bi človeku kaj škodovalo, mora biti bolezniki konec. Dosledno je delal v tem smislu poizkuse in sad večletnega truda je bil, da se mu je posrečilo najti sredstvo zoper jako opasno spolno bolezen, ki se bo, kakor vse kaže, obneslo, dasi bo treba še marsikaj izpopolniti. Pričakovati smemo, da se bo dalo po tej poti še veliko doseči tudi zoper druge nalezljive bolezni.

Taka so torej stremjenja modernega zdravstva, da se izkuša sovražnik v kali zatreti; tedaj bo tudi omogočeno enotno postopanje pri raznih boleznih in zdravljenje bo enostavnejše in sigurnejše.

Kakor je delavstvu v njegovem težkem boju za vsakdanji kruh potreba splošne izobrazbe, tako še posebno tudi v zdravstvenih zadevah, ker tukaj se gre še prav posebno za njegovo kožo. Mogoče, da bo čitateljem namen teh vrstic jasen, pokazati namreč glavne poteze sedanjega zdravljenja in stališče napram velikemu številu starih in novih zdravil. Vedno pa bo ostalo prvo in glavno načelo »ne škodovati«, kakor je vedno poudarjal naš nekdanji učitelj, slavni zdravnik Chrobak.

vo hišico ter odpre vrata.

Vsa preplašena plane Aricija pokonci. »Agripina!« se začuje iz njenih osupljenih prs.

»Da, Agripina je prišla, da vas bo osrečila, dobri ljudje,« beseduje mogočna gospa s prijaznim glasom. »Pa zakaj, deklica, se plašiš, ko vidiš? Nočem ti hudega, dasiravno bi imela uzrok hudovati se nad teboj, ker si se odtegnila mojim očem ne poslovivši se.«

Deklica pade pred mogočno vladarico na kolena.

»Ako mi dobro želiš, gospa,« tako jo prosi deklica, »ne kali mi mojega miru. Dober, častitljiv mož me je sem otel, ko sem bežala prestrašena pred cesarjevo veliko milostjo. Pusti me tukaj, vsaj bi nikoli ne bila zvedela, kje da sem, ako bi me ne bil spoznal zamorec. Privoščim ti zavetje, rotim te!«

»Teda ne želiš bliščati na prvem dvoru na svetu? Zlato in časti bo donášal tvoj pevski dar, deklica, na babilonskih¹⁾ preprogah bo hodila tvoja noga.—«

¹⁾ Po jutranjih deželah, po Siriji, Mali Aziji, Kaldeji, po Babilonskem, zlasti v Bagdadu so izdelovali različno potratno, gizdavo blago, kakor preproge, zagrinjala i. t. d.

Ne škodovati pa se pravi, naravi, ki si izkuša pomagati, ne metati polen pred noge; zato veljaj predvsem pravilo, če ne veš z gotovostjo, kaj ti je storiti, rajši ničesar ne poizkušati na svojo roko. Stari zdravniki so svojo učenost ogrinjali s plaščem posebne tajinstvenosti; znali so sebe in svojo vedo napram občinstvu napraviti nekam skrivnostno. Sedanja medicina ljubi jasnost in odkritost; pove, kaj zmore, in prizna, kar ji je neznano in nemogoče. Ta odkritost zasluzi zaupanje v zdravnika in njegovo pomoč in zaupanje konečno ni najmanjši izmed zdravilnih faktorjev, ki povzroči, da dostikrat tudi prav neznatno sredstvo, zaužito z zaupanjem in trdno nado, blagodejno učinkuje na bolnika.

Kranjski deželni odbor za delavstvo.

S. L. S. ima v kranjskem deželnem odboru večino. Odkrito in jasno bodi povedano, da naša stranka v kranjski deželi kot ljudska stranka vlada popolnoma pravično in se vedno ozira na delavske zahteve in na delavske koristi. Naša stranka in nihče drugi je dala delavstvu občinsko volivno pravico. V zadnji svoji seji je pa imenoval kranjski deželni odbor v okrajni zdravstveni zastop ljubljanske okolice člana Izvršilnega odbora slovenskega krščansko-socialnega delavstva tovariša Lajovica. V ljubljanski okolici je veliko delavstva. Zato je postopal kranjski deželni odbor zelo prav, ker je pozval v zdravstveni zastop zastopnika slovenske krščansko-socialne delavske organizacije.

Predsedstvo Izvršilnega odbora slovenskega krščansko-socialnega delavstva se je dne 20. t. m. osebno zahvalilo načelniku naše stranke, poslancu dr. Ivanu Šusteršiču, deželnemu glavarju vojvodine Kranjskem, dvornemu svetniku pl. Šuklje-tu deželnim odbornikom S. L. S., dr. E. Lampetu, dr. Peganu in dr. Zajcu, ker je imenoval deželni odbor v zdravstveni zastop ljubljanske okolice člana Izvršilnega odbora slovenskega krščansko-socialnega delavstva, tovariša Antona Lajovica.

Načelnik S. L. S., dr. I. Šusteršič je odgovoril na zahvalo: »Imenovanje Lajovičeve v zdravstveni svet je samoobsebi umevno, ker mi vidimo v organizaciji slovenskega krščansko-socialnega delavstva važen in enakopraven del S. L. S. in se bo stranka vedno in povsod ozirala na koristi organiziranega slovenskega krščansko-socialnega delavstva.«

Deželni glavar vojvodine Kranjske, dvorni svetnik pl. Šuklje je odgovoril odposlaništvu: »Deželni odbor je vršil le svojo dolžnost, ki je pri imenovanju v take zastope se oziral na vse sloje prebivalstva, ne izvemši prevažni delavski stan.«

V istem smislu so odgovorili tudi ostali zgoraj navedeni gospodje deželni odborniki vojvodine Kranjske. Čast naši stranki, ki je vsem stanovom in tudi delavstvu pravična! Lahko ji zaupamo. Za kar se je moralo dru-

»No, Tigelin?« prasha Agripina, »kaj ne, zlata si žele? Zlato je sreča ubožcem, zlato lek na rane plebejcev,¹⁾ zlato —«

»Gospa! motiš se!« odvrne Tigelin, »niti zlata, niti dražih kamenov ne zahtevajo; odgovorili so mi: »Na zemlji miru in gori sreče.«

Agripina ostrmi.

»Mir? nič družega nego mir na zemlji? Čudno, da ljudje zametujejo dobrote Agripinine! Koga pa si našel v oni koči, Tigelin?«

»Dvoje starih ljudi in deklico, o gospa. Skušala se je sicer plaho skriti pred menoj, pa sem jo vendar precej spoznal: mlada pevka, ki je bila pred nekaj časom tako srečna, da je skazovala pred teboj svojo umetnost, in —«

»Aricjo?« in Agripini se oči zasvetijo. »Kako snidenje! Ako bi jo mogla vzeti seboj, ako bi jo mogla tako nenadoma privedi pred Nerona, dvakrat drag bi mu bil moj prihod!«

»Ustavite!« zapove na glas, »sama bom šla v hišo in si ogledala ljudi, ki mene ne potrebujejo.«

S temi besedami stopi na pozlačeno stopnico in gre brez spremljevalcev v ribiče-

¹⁾ Plebejce zvali so plemenitaši in bogatini revno, navadno ljudstvo.

»Ne maram za take lepotije, pusti mi tukaj, gospodovalka!« ji pristriže Aricija besede. »Jaz nimam matere, nisem je poznala materinske ljubezni, ako hočeš, da te častim kot svojo mater, ne jemlji mi miru!«

Zamišljeno zre Agripina klečeči deklici v obličje.

»Čudno!« govori sama s seboj. »Prvič nahajam neko podobnost v obrazu tega dekleta, tako me je gledala Lela, ko me je prosila, tako mlo, tako ganljivo donel je nekdaš Lelin glas.«

»Lela!« Deklica vstane, žareča rdečica ji polije lica. »Toda ne, mogoča vladarica, oprosti! Kaj ima opraviti Lela, katere se spominja Agripina, z menoj, nesrečno, revno deklico?«

»Lela, katere se spominjam, ni bila bogata, niti imenitna; toda, kaj te vznemirja tako čudno ime Lela?«

»Ker je ime Lela prej ko ne ime moje drage, nikoli pa znane matere moje,« odgovori mlada deklica. Košček zlata visel je na niti okoli dekličinega vratu. — »Edini ostank iz dni mojih otroških let, na križčku je zapisano ime Lela.«

Agripina obledi.

(Dalje prih.)

Vaše zdravje

dosežete! Vaša slabost in bolečine izginejo. Vaše oči, živci, mišice, kite se ojačajo, Vaše spanje postane zdravo, Vaša dobra počutnost se zopet vrne, ako vporabljate pristni Feller-jev fluid s znamko „Elsafluid“. Dvanajstletna za poizkušnjo 5 kron franko. Izdeljuje le lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsatrg 16 (Hrvatsko).

god delavstvo boriti leta in leta, naša stran-ka smatra kot nekaj, kar je samoobsebi um-ljivo. Zato pa -tudi slovensko kršansko socialno delavstvo popolnoma zaupa stran-ki, v kateri tvori danes trdno organizirano slovensko kršansko-socialno delavsko or-ganizacijo!

Med brati in sestrami.

Ljubljana. V nedeljo na Sveti dan od-pade shod »Slovenskega katoliškega delav-skega društva«.

Iz Idrije. Zadnji »Naprej« opisuje do-godke v zadnji občinski seji in z razprtimi črkami tiska, kako so podajali tukajšno rudniško direkcijo, da zanemarija ljudsko šolo. »Šolskih klopi ne preskrbi, otroci sede po tleh okrog peči in pišejo na kolenih šol-ske predmete, učiteljstvo je slabše plačano kot v vsaki vasi, raditega šolski pouk trpi.« Mi bi o tem ne pisali, ko bi iz skušnje ne vedeli, da stroške za take neutemeljene na-pade plača nazadnje le rudar. Marsikaj smo že izgubili radi nepremišljenih hujskarij in pri šoli zopet veliko, veliko izgubimo. Zato-rej resnici na ljubo to-le povemo: Klopi je v naši šoli na preostanek, tudi je šolski sluga hotel prinesiti v razred toliko klopi, kolikor se jih potrebuje, a dotični učitelj je rekel, da se d a j š e n e. — Toli-ke plače kot po vaseh imajo tudi rudniški učitelji, poleg tega za slučaj bolezni še zdravnika in zdra-vila zastonj. Koliko je to vredno, vé oni, ki je imel bolezni v družini, spoznal bode lahko pozneje, ako to dobroto vzamejo, ka-ko lamentovanje je bilo, ko so že dvakrat vzeli to ugodnost. Poleg tega je še za slučaj kake potrebe nekaj stotakov vsako leto na razpolago za podpore ali nagrado, katera se v vaseh ne dobi. Tudi ima večina učiteljstva erarično stanovanje tako poceni, kakor ni-ker drugod. — Pouk trpi radi pičle plače. Ravno- kar je primarširalo iz realke 12 juna-kov zopet v rudarsko ljudsko šolo, ker so po soglasnem sklepu profesorjev spoznali, da niso godni za srednjo šolo. In vseh 12 je celo leto obiskovalo pripravljavni tečaj in 6 jih je bilo že v I. razredu realke. Tu vendar ni bila slaba plača kriva. Saj Gangl ima tri-krat toliko plače, kakor katerikoli učitelj na rudarski šoli, celo leto je učil polovico manj predmetov, kakor se zahteva v ljudski šoli, in vendar tak pedagoški veleum pri dobri plači ni mogel uspeha pokazati. To naj za-dostuje za sedaj, ker se nam bolje zdi, da se take zadeve javno ne obravnavajo.

Klerikalci molče o umazanostih, nam Idrijcem očita »Naprej«. Ali vam tako ustre-žemo, ako popišemo, kako je »na veliki ošta-riji« plačal vaš Tonče za »šnicel« iz člove-škega mesa 50 kron? Ali vas bo Kristan zde-lal radi tega in naj bi še Ružena zvedela, kak polomaj bi bil. Zatorej psst!

Tobačno delavstvo.

Tobačni proračun za leto 1911. Tobačni monopol nosi državi redno vsako leto več dohodkov. Za prihodnje leto je proračunjen čisti dobiček na 185.832.300 kron. Torej za malenkost 20.560.800 kron več kot za tekoče leto. Dohodki, stroški in dobiček za leto 1911. so proračunjeni: Dohodki za leto 1911. 300.148.100 K, za leto 1910. 272.147.000 K, za leto 1911. več 28.001.100 K; stroški za leto 1911. 114.315.800 K, za leto 1910. 106.875.500 K, za leto 1911. več 7.440.300 K; preostanek za leto 1911. 185.832.300 K, za l. 1910. 165.271.500 kron, za leto 1911. več 20.560.800 K. — Kako malo se ravna dohodki tobaka po draginji živil, je pač iz navedenih števil razvidno dovolj. Vidi se pa tudi, kako ljudstvo rado in z veseljem plačuje prostovoljne davke. Morda bi zanimalo naše bravce, koliko se porabi tobaka v posameznih deželah, zato jim podajemo sledeči seznam: Nižja Avstri-ja 74.580.000 K, Gorenja Avstrija 8.700.000 K, Sonograška 2.590.000 K, Štajerska 14.500.000 kron, Koroška 4.040.000 K, Kranjska 4.040.000 kron, Primorje 12.840.000 K, Tirolska in Predarlška 10.660.000 K, Češka 76.650.000 K, Morava 22.580.000 K, Šlezija 10.770.000 K, Galicija 40.910.000 K, Bukovina 4.140.000 K, Dalmacija 3.000.000 K. Poleg tega pride pa še na vse označene dežele skupno za 960.000 kron limito-tobaka. Stroški za izdelovanje so proračunjeni na 38.932.000 K, torej več 2.255.000 K kot za leto 1910. — Za nakup

inozemskega tobaka in fabrikatov se bo po-rabilo 40 milijonov kron. Za nakup doma-čega tobaka 22.200.000 kron. Tihotapski to-bak 3000 kron. Upravnih stroškov bo 5 mili-jonov 348 tisoč kron.

Zahvala. Vpokojeno delavstvo c. kr. to-bačne tovarne si šteje v dolžnost, da se tem potom najtopleje zahvaljuje pred vsem na-šim vrlim državnim poslancem in tudi vsem onim gospodom, ki so s svojim uspešnim delovanjem kaj pripomogli, da so se tako sijajno izboljšale pokojnine tudi že vpoko-jenemu tobačnemu delavstvu. Visoki gospo-dje naj bodo prepričani, da so storili neiz-merno dobroto ubogemu trpečemu delav-stvu. Zato pa iz dna hvaležnega srca kličejo vsi: Bog plačaj stotero! — Za vodstvo vpo-kojenega ljubljanskega kršansko-socialne-ga tobačnega delavstva: Ana Bahar.

Prometna zveza.

Zborovanje slovenskih kršč. soc. želez-ničarjev se vrši v nedeljo dne 8. prosinca 1911 v gostilni g. M. Omahen v Višnji gori ob pol štirih popoldne. Spored bode zelo važen. Kdor ne bi dobil vabila in vstopnice, a se želi udeležiti tega zborovanja, bode do-bil vstopnico še vedno lahko tik pred zbo-rovanjem. Torej vsi na to zborovanje!

Prometna zveza, plačilnica Zatičina.

Francoska postava glede na štrajke. Francosko ministrstvo je izdelalo postavo, po kateri naj bi se v bodoče vrejali spori med železniškimi družbami in delavci. Po-stavni načrt obsega tele točke: Za vsako železniško družbo se ustanovi trajno raz-sodišče. Razsojati bo moralo vse krajne spore. V Parizu se ustanovi splošno razso-dišče, ki se tudi sestavi iz zastopnikov de-lavcev in železniških družb. Če se razsodišča ne bodo sporazumela, imenujejo sodnika, ki se izžreba med 30 osebami, ki jih vsako leto v ta namen določi parlament in sicer dve tretjini zbornica in eno tretjino senat. (Gospodski zbornica.) Parlament imenuje kot sodnike najvišje uradnike državnega sveta, kasacijskega sodišča, najvišjega računskega dvora in med člani akademije političnih ved. Razsodba sodnika je trajna, izvzemaš slučajev, v katerih bi jo moral potrditi par-lament. Družbe se ji morajo podvreči. De-avcem se prepove stavka z grožnjo, da bodo zaprti, če bodo stavkali. Vlada se tudi po-oblašča, da pozove pod orožje železničarje v slučaju železničarske stavke. To zelo kru-to postavu hoče izvesti bivši socialni demo-krat Briand. Res, hujši vrugi so soc. demo-kratje, če postanejo visoki gospodje, kakor tolikrat psovani meščani. Škandal, da bivši socialni demokrat tako kruto nastopa proti tistim delavcem, zapeljanim rdečim reve-žem, ki so ga svoj čas kovali v zvezde.

Z lastnimi močmi.

Shod na Savi. Tovariš M. Moškerc nam je na shodu dne 18. t. m. mnogo zanimivega povedal. Razložil nam je, kako močno so or-ganizirani podjetniki ter kakšen je namen njih združevanja. Imajo moč nad delav-stvom, zato je edina rešitev za delavstvo, da se tudi ono združuje v strokovnih in kon-sumnih društvih. Socialno zavarovanje gre prepočasi naprej in sicer zato, ker socialno-demokratski poslanci tratijo dragocen čas s predolgimi govori. Navaja v številkah, kako močno je organizirano delavstvo v Nemčiji, kako veliko število članov imajo tam kon-sumna društva. O draginji je povedal dosti zanimivega. Kupčija z živino je v rokah karteliranih bogatašev. Prirejali so se pa zadnji čas od nasprotnikov razni shodi, ka-teri pa niso zato niti za en vinar pomagali. Priporoča list »Našo Moč«, ki je res delavski list. Potrebno je, da je vsak naš somišljenik nje naročnik. Posebno mladini je potreba, da se izkuša v agitaciji za »Našo Moč«. Za-torej pogumno naprej kot nekaj! Delavstvo naj stori tudi pri ljudskem štetju svojo dolžnost. Predsednik shoda tov. I. Krivec se govorniku v imenu društvenikov zahvali. Po debati, ki so se je udeležili nekateri tova-riši, smo se razšli.

Jesenškim socialnim demokratom bodo občinske volitve popolnoma glavo zmešale. Ti ljudje so jako slabi politikarji. Dve leti so že kričali v »Napreju«: »V kratkem času bodo na Jesenicah župana volili.« Pa ga še

sedaj niso. Sedaj pišejo, da bi ja kak tovar-niški deavec ali železničar ne volil kleri-kalca. Čudno je to, da ravno klerikalca ne; ali se jih tako bojite? Ali še svojim ne za-upate, da bi ne volili klerikalcev? Zakaj se bojite, ko v »Napreju« pišete: tretji razred delavcem, ter da v tem razredu morajo biti sami socialni demokratje izvoljeni? Mi vam rečemo, še bolj se vam bodo hlače tresle, kot se vam sedaj, ker ste slabi politikarji. Kleri-kalci bodo pa gotovo tako naredili kot vi hočete, socialnih demokratov pa le ne bodo volili. Pa saj drugi teden še ne bodo volitve.

Tombola. Delavstvo, na Štefanov večer pa v Delavski dom na Savo. Ondotno dru-štvo priredi božičnico združeno s tombolo. Na svidenje!

Nekaj o delovanju delavskih zadrug.

V boju zoper sedanjo draginjo pripada že zdaj delavskim zadrugam velikanska nalo-ga. Pri nas v Avstriji je še sicer zadružni-štvo v povojih, a kljub temu igra že zdaj veliko ulogo. Kakor nam pripovedujejo uradni spisi, smo imeli v Avstriji 1. januarja 15.160 zadrug (1. januarja 1909. 13.824). Po-sojilnic in hranilnic je bilo 10.099 (1. januar-ja 1909. 9305). Konsumnih društev 1260 (1. ja-nuarja 1909. 1149). Kmečkih zadrug 2667 (1. jan. 1909. 2328). Stavbnih zadrug 910 (1. jan. 1909. 822). Drugih zadrug 48 (1. jan. 1909. 44). Mi bi si želeli več, osobito delav-skih zadrug, ker znamo, da poleg delavskih strokovnih društev so poklicane delavske zadrug, da doseže delavstvo boljšo bodoč-nost. Kakor naj skrbi popolnoma izvedena delavska strokovna organizacija za to, da delavstvo toliko zasluži, kolikor je to pri-merno življenjskim razmeram, tako imajo tudi delavske zadrug naloge, da dobi po njih delavec ceneno svoje življenjske po-trebščine, da delavec dobi lasten svoj dom in da delavec hrani svoje prihranke v svoji lastni hranilnici. Tako je mogoča boljša gmotna delavčeva bodočnost. Naglašamo pa še vedno in bomo naglašali, da mora biti zasnovano delavsko zadružništvo na široki, veliki podlagi. Preosnovati in izpopolniti se mora naše delavsko konsumno zadružni-štvo. Nasprotujemo malim konsumom, na-sprotujemo tudi krajnim morebitnim delav-skim hranilnicam, ker znamo, da se zgradi močno gospodarsko poslopje le tako, če je vse naše delavsko slovensko zadružništvo enotno vodeno. »Jugoslovanski Strokovni Zvezi« mora slediti tudi mogočna naša de-lavska zadružna organizacija. »Naša Moč« hoče delovati na to. Nič nas ne strašijo do-sedanji neuspehi. Znamo namreč, da nas neuspehi nauče napak, ki se jih bo znalo v bodoče slovensko kršansko-socialno delav-stvo čuvati. Znamo pa tudi, kako lepo na-preduje drugod delavsko zadružništvo, dasi tudi glede na delavsko zadružništvo mi slo-venski kršansko-socialni delavci in delav-ke nismo zadnji. Opogumiti hočemo tudi tiste, ki so malosrčni, in tiste, ki morebiti sodijo, da z delavskim zadružništvom ni nič. Nekoliko si hočemo ogledati, kako napre-duje in kako procvita delavsko zadružništvo v Nemčiji in na Angleškem. Lepo napreduje delavsko zadružništvo v Berlinu. Lani je poskočilo število konsumarjev od 11.444 na 27.937. Promet se je povišal od 3.059.547 mark na 4.633.834 mark. Berolinska delavska kon-sumna društva so otvorila 12 novih proda-jalen. Tudi delavska hranilnica lepo napre-duje in so se kljub veliki draginji, ki tišči nemškega delavca ravnotako kakor sloven-skega, dvignile delavske hranilne vloge od 253.228 na 479.500 mark. V službi so imeli delavski berolinski konsumi 270 oseb. Naj-bolj je pa razvito delavsko zadružništvo v Hamburgu. Konsumarjev je v Hamburgu, glavnem trgovskem pristanišču v Nemčiji, 114.513. Obstajajo sledeče konsumne zadrug-e v tem starodavnem, lepem, bogatem mestu: »Produktion«, ima 41.875 članov. Društvo je imelo leta 1909. 10.045.936 mark prometa. Prodajalnic je bilo 76. »Neue Ge-sellschaft von Lebensbedürfnissen«, usta-novljeno že leta 1856., je imelo 34.247 članov. Promet: 8.191.651 mark. »Hamburger Staatsbeamtenverein« je imel 15.837 članov. Promet: 2.272.168 mark z 20 prodajalnicami. »Altonaer Beamtenverein« je imel 22.527 članov. Promet: 3.754.207 mark, 18 prodajal-nic. Ves promet je torej znašal 24.263.962 mark. Vseh prodajalen so imele navedene konsumne zadrug v Hamburgu 176. Ham-burški konsumi se ne pečajo zgolj s prodajo

delavskih potrebščin. Imajo marveč lastno pekarijo, lastno klavnico, lastno mizarstvo, lastno kleparijo, lastno pražarno, tvornico, ki izdeluje mineralno vodo, in svoje hiše, v katerih stanuje približno 700 strank. Splošno znano je, kako mogočno da je angleško delavsko združništvo. Preobširno bi pač bilo, ako bi mi navedli vse, kar izdelujejo angleške delavske zadruge, ki imajo lastne ladje, lastne velike naselbine. 1120 zadrug izdeluje blago po svojih lastnih delavnicah. Konsumna društva so izdelala po svojih delavnicah blaga, ki je vredno 240.687.740 mark. Velike nakupne zadruge so izdelale blaga, ki je vredno 179.878.440 mark, produktivne zadruge za 43.866.100 mark in zadrugi mlini za 22.231.260 mark! Izdelovala, oziroma izboljševala so se živila, pekel kruh, klala živina, izdelovala čokolada, kakao, konserve in tobak, ker Angleži nimajo tobačnega monopola, kakor ga imamo mi. Poleg tega se je izdelovala tudi obleka, milo, sveče. Angleške delavske zadruge imajo seveda tudi lastno tiskarno. Nadalje imajo predilnice in tkalnice, železne tvornice, tvornice, ki izdelujejo stroje in lastne ladjedelnice. Delavcev so imele angleške delavske zadruge 49.753, in sicer je bilo zaposlenih pri konsumnih društvih 22.309, pri velikih nakupnih zadrugah 18.146 in pri produktivnih zadrugah 9298 uslužbencev. Med njimi je bilo 55 odstotkov delavcev, 30 odstotkov delavk in 15 odstotkov mladoletnih delavcev. Svojim delavcem je poleg plače dalo 1553 zadrug še 15.700.000 mark kot delež dobička, ki so ga napravili gospodarji: delavske zadruge. V Italiji združništvo tudi napreduje, ne sicer skokoma, a napreduje. Podatki o italijanskem združništvu sicer niso popolni, a so kolikortoliko leveseli. Koncem leta 1909. je bilo v Italiji 1978 konsumnih društev, 1430 med njimi je natančilo, da imajo skupno 365.010 članov, ki imajo vplačanih 17.863.126 mark deležev. Promet je znašal 107.502.000 mark. Delavsko konsumno društvo napreduje. To je veselo znamenje. Najbolj vesel ga je in mora biti krščansko-socialni politik. Zakaj? Stremjenje po izboljšanju v družbi s svojim bližnjim goji krščansko zavest ljubezni, dasi tudi mnogokje neposredno. Premaguje tisti mrzli, uničujoči sebični liberalni duh, ki je razbil po katoličanstvu svoj čas združeno katoliško ljudstvo. Božja milost, ki se ji smili uboga, zapeljana množica, po potih svoje previdnosti tudi med predvsem po liberalizmu, ali boljše, po obnovljenih poganskih načelih razbito množico tako dovaja do ljubezni do svojega bližnjega, prve mu nauku katoličanstva. Delo božje milosti vidimo tudi v zadrugi združitvi nebrojnih množic, zato znamo, da bo tudi med slovenskim krščansko-socialnim delavstvom zmagovito korakala naprej kljub nekaterim dosedanjim neuspehom misel zadrugnega združevanja, tistega združevanja, ki ga je zadnji čas Sveti Oče tako lepo pohvalil v svoji najnovejši okrožnici.

Okno v svet.

Kako napredujejo krščanska strokovna društva v Nemčiji. Socialni demokrati se vedno bahajo, kako da napredujejo. Z velikimi številkami stopajo pred svet. S svojimi številkami bi radi dokazali, češ, glejte, kako mogočni smo. Navidezno je sicer res, kar kriče rdeči, a le navidezno, ker vsa baharija izgine takoj, ako primerjamo socialno-demokratske številke s številkami naših organizacij. Številke namreč dokazujejo, da primeroma mi še boljše napredujemo, kakor rdečkarji. Socialno-demokratska strokovna društva so se dvignila v primeri leta 1908. z letom 1909. le za 0,05, na 10.000 članov je namreč pristopilo novih 5. Število krščanskih strokovnih društev se je pa istočasno dvignilo za 2,3 %, na 10.000 članov za 230. Tudi v denarnem oziru so krščanska strokovna društva bolj napredovala, kakor so napredovala socialno-demokratska. Dohodki rdečih so se dvignili od 48.544.496 mark ni 50.526.114 mark, za 1.984.718 mark, nekoliko več kakor 4 %. Dohodki krščanskih strokovnih društev so se pa povišali od 4.512.745 na 4.512.920 mark, torej za 218.175 mark, približno pet odstotkov. Premoženje soc. demokratskih strokovnih društev se je leta 1909 povišalo od 40.839.338 na 43.480.932 mark (6,5 %); premoženje krščanskih strokovnih društev se je pa dvignilo od 4.513.409 na 5.365.338 mark, torej za

18,9 %. To kaže, da krščanske strokovne organizacije v Nemčiji prav nič ne zaostajajo za rdečimi, marveč jih še v vsakem oziru prekašajo!

»Socialen dom« je ustanovila mestna občina Kolin. Nastanjeni so v »Socialnem domu«: delavska posredovalnica, oddelek za posle, mestna kolinska zavarovalnica glede na brezposelnost pozimi, posredovalnica stanovanj, posredovalnica gostilničarskega osobja. Tako dobi delavec vse delavske urade v enem posloju skupaj nastanjene, kar mu prihrani mnogo dragega časa.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. MERŠOL
LJUBLJANA, Mestni trg št. 13.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavic, nogavic, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robcev, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Gričar & Mejač
Ljubljana

Prešernova ulica št. 9
priporočata svojo največjo zalogo izdelanih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti
v konfekciji za dame.

Ceniki s koledarjem zastoj in poštnine prosti.

700 Uhani, prstani, briljanti.
Svetovnoznano najfinejše blago po najnižjih cenah.

POZOR!

Kdor želi imeti dobro uro, naj zahteva z znamko

„UNION“

ker te ure so najbolj trpežne in natančne, dobe se pri

Fr. Čudnu

urarju in trgovcu v Ljubljani delničar in zastopnik švicarskih tovarn „Union“ v Biele in Genovi.

Pozor slov. delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(pri Češniku)

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbi najnovejše blago za ženske in moška oblačila

Postrežba poštna in zanesljiva.
Cene najnižje.

A. Lukič

Slovenska
konfekcijska trgovina za:
gospode, dame, dečke, deklice
Ljubljana
Pred škofijo 19.

Lekarna „PRI KRONI“ Mr. Ph. BOHINCA

v Ljubljani, na vogalu Bleiweisove in Rimske ceste

priporoča sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 vin., 6 steklenic 2 kroni.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 40 vin., 6 steklenic 2 kroni 50 vin.
Kapljice proti zobobolu, steklenica 20 vin.
„Stadin“ za otroke.
Obliz za kurja ocesa, bradavice in trdo kožo, mala steklenica 50 vin., večja 1 K 20 vin.
Odvajalne kroglice, steklenica 30 vin.
Posljalni prašek, proti ožganju otrok in proti ptenju
nog, steklenica 50 vin., 6 steklenic 2 kroni 50 vin.
Protinski cvet, proti trganju po udih, steklenica 1 krono.
Ribje olje, steklenica 1 krono.
Salicilni kolodij za odstranitev kurjih oces, bradavic in trde kože, steklenica 70 vin.
Tinktura za želodec, odvajalno, krepilno in slast pospešujoče sredstvo, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Tinktura za lase, steklenica 1 K.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju stekl. 1 K.
Železnato vino, steklenica 2 kr. 60 vin., in 4 kr. 80 vin.
Železnate kroglice, proti bleidici (Bleichsucht) mala steklenica 70 vin., velika 1 krono 60 vin.

Dežnike in solnčnike

domačega izdelka

najboljše kakovosti, priporoča po najnižji ceni slavnemu občinstvu

JOSIP VIDMAR, tovarna dežnikov, Ljubljana

Pred škofijo št. 19. Stari trg št. 4. Prešernova ulica št. 4.

Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Usojam si naznaniti častitim odjemalcem, da sem odprl na Tržaški cesti št. 1

„pri Kerčonu“ filialo

moje trgovine z železnino, hišnega in kuhinjskega orodja.

Blagovolite mi tudi nadalje ohraniti cenjeno naklonjenost.

Z odličnim spoštovanjem Štefan Nagy

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

Samo 6 dni!

HAVRE NEW-YORK

francoska prekomorska družba

Veljavne vožne liste (šifkarte) za francosko linjo čez Havre, ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna pojasnila, daje samo

ED. ŠMARD

oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani Dunajska cesta št. 18 v novi hiši „KMETSKÉ POSOJILNICE“ nasproti gostilne pri „FIGOVCU“.

IVAN JAK in SIN

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Tisk Katoliške Tiskarne.